

Átmeneti időszak – Des Quiciamiento

„a történelem, az idő versenytársa...” (Jorge Luis Borges)

Hat hete semmi, mondogatta, már hat teljes hete sehol senki és semmi.

És valóban, a magányos látogató érkezése előtt mintegy hat héttel hatalmasodott el minden a mozdulatlanlás, a dermedtségre az a foka, mellyel szemben tökéletesen kiszolgáltattak és eszköztelenség érezte magát. Ellenszegülésre nem gondolhatott, mert a levegő állt, és a teljes szélcsendben mintha az egész környék belemerevedett volna a fullasztó hőségbe. A távoli búzamezők hullámszerűen elcsúszott, a fákon nem rezdült egyetlen levél sem, ágaik, melyeket máskor a síkságon végigsöpörő szél tépázott meg, most hegyesen meredeztek az ég felé. A hatalmas malomlapátok, mint valami kísértethajó árbocai, önnön súlyukba roskadva nyikorogtak szaggatottan.

A hátsó raktárhelyiségekben, melyek a központi terem, az úgynevezett *szentély* mögött nyíltak, zsákszámra sorakozott az őrlésre váró, de a fülledt melegben rég bepállott és itt-ott már rothadásnak indult gabona. A liszteszsákok összelapultak, tartalmuk egyenletlen ütemben szivárgott kifelé az oldalukon tátongó lyukakon keresztül. A parasztok jó része már amúgy sem hozott újabb szállítmányt, inkább a városszéli üzembe vitték, csak a régiek közül tartottak ki mellette néhányan, meglehet, csupán száanalomból, ám egy ideje ők is elmaradoztak. Mindenhol ujjni vastagon állt a liszt, fehér por lepte be az őrlőkövet, a sipókákat és a garatot, ahogy a sebeskerékpádot és a szelepadot áttörő robusztus malombálványt is, beitta magát a falakba, a repedésekbe, be a ruhákba, a bőr alá, le egészen a húsig. A tengelyek tövében ragacsos masszaként buggyant ki a gépszírral elkeveredett finom dara.

Miután a többi összedőlt vagy elbontásra került, az övé maradt utolsónak az egykor oly népes telepen, ez a rozszant szélmalom, mintegy mutatóban, s az a hír járta, egy új hatalmasság veszi meg a környéket, földestül, épületestül, mindenestül, hogy aztán úgymond ledózeroltassa a felesleget. Amiben meg lát fantáziát, tette hozzá állítólag engedékenyen, átalakítja afféle turistalátványosságnak, múzeumnak, skanzennek, valami hasonlónak. Tereprendezés, bekötőút, korszerű technika, új munkahelyek, lobogtatta orra alá a papírokat szuszogva a néhány napja kiérkező öltönyös alak, aki megbízott ügyintézőként mutatkozott be. Ha sikerül meggyezniük, jól nem fog jární, de legalább rosszabbul sem, heherészett tovább, mialatt komótosan visszaszállt az autójába. Vegye fontolóra kedvező ajánlatunkat, kiáltott még oda búcsúzóul, de ő válaszul vasvillával rontott a terepszínű dzsipnek, a jó adag gázfröccs nyomán kipörögő kerekek alól száraz homok csapódott a szemébe.

Aztán a hatodik héten, nem sokkal a látogató érkezése előtt szinte egyik napról a másikra eltűntek az egerek és a patkányok. Nagy számban tartott macskái elszöködtek, a faluban kóboroltak csapatostul zsákmány után kutatva, vagy egymást falták fel, ha nem találtak elég táplálékot. A szünni nem akaró szélcsend és az elviselhetetlen hőség mindenkit a végsőkig csigázott. Emberek és állatok kölcsönös egymásrautaltsága kezdett felbomlani, közös sorsuk, melyben máskor hol egybekapcsolódtak, hol széttartottak a szálak, mindig aszerint, ahogy életük és haláluk ősi ritmusa megszabta, most úgy tűnt, végképp iránytalanná vált. Mégis küzdöttek, érthetetlen konoksággal és makacssággal harcoltak valami ellen, melynek sem igazi nevét, sem valódi alakját nem ismerték.

Mivel a vakítóan tűző napon árnyék alig akadt, bent húzta meg magát a nappali órákra, a malom belsejében, s csak esténként merészkedett elő, hogy élelem után nézzen. Ám mikor a falubeliek látták, hogy lemond állatairól, elengedi, sőt végül elkergeti őket, suttogva adták tovább a hírt: Némelyi, a molnár feladta. Mert azelőtt, míg asszonya élt, nem téblábolt dologtalanul ilyenkor, hanem amint beköszöntött az *átmeneti időszak*, ahogy nevezték, befogták a gebét, hogy lankadatlan ösztökélésükre körbe-körbe járva forgassa a súlyos malomkövet. Ha meg lesántult, kehes lett a jószág, maguk álltak a rúd mögé, és addig köröztek naphosszat, míg rájuk nem szállt az éj, vagy a fáradtságtól össze nem estek. Bírták, mert bírniuk kellett, le-lecsíptek hát alvásukból néhány órácskát, hogy határidőre elkészüljenek. Ám mostanában egyre gyakrabban tört rá az ernyedtség, hirtelen lepte meg és készületlenül érte. Céltalanul lődörgött ide-oda, néha az ablakhoz szaladt, majd visszatámolygott, vagy csak bámult kifelé szakadatlan.

Ennek az egésznek vége, már hat hete semmi, mormolta tovább, s elérkezettnek látta az időt egy utolsó, „mindent eldöntő” kísérletre.

A faluban, miután leszállt az alkonyat és a kibírhatatlan forróság kissé alábbhagyott, férfiak bújtak elő esténként tétova léptekkel, imbolyogva, majd egymást hangosan szólongatva közösen beszerző körútra indultak. De a molnárral szemben, aki odakint lakott, szinte a határban, nem a soron, mint ők, ahogy mondták, távolságot tartottak. Este amúgy sem merészkedtek ki a malomhoz, kockázatosnak találták volna a közeli erdő miatt. Neki kellett hát hozzájuk osonnia, ha bármire szüksége volt, élelmiszere, ruhákra, szerszámokra, egyebekre. Ő pedig, túl félelmein, túl minden más-on, ügyet sem vetett a mendemondákra, melyek köztük keringtek, noha éjjelenként tisztán hallotta a szörnyű hangokat a falakon túlról. Mikor felesége beteg lett, és ideje végéhez közeledett, sokszor koromsötétben vágott neki az útnak a faluba orvosságért, gyógyfűért, gyökérért. Tudta, hogy ott vannak a közvetlen közelében, érezte a lihegésük, orrát megcsapta a szaguk, elkeveredve a nyirkos föld sötét illatával. Ha meg nem is szeretete, de megszokta az üvöltésük, s idővel hangról felismerte mindet, bár nem látta őket soha.

Az átmeneti időszak hatodik hetének végén tünt fel a magányos látogató a messzeségben, a déli órák egyikén, mikor az álló légoszlopokban a képek vad táncba kezdtek. A távolban szétfolyt a poros út, melyen közeledett, furcsa, kacszázó járással, erre-arra billenő drótszamarát maga mellett vonszolva. Vibrált körülötte minden, s a molnár attól tartott, végképp elveszti az uralmat önmaga felett. Mintha egy mindenre kiterjedő általános eltompulás, valami régóta terjengő feltartóztathatatlan kifakulás jeleit olvashatná le a látványról. És a kontúrjait veszített, egyre inkább szürkéségbe süllyedő világ megvonná tőle látása eddig adományként birtokolt élességét, elvonná a hideg, metsző tekintet szabadságát, hogy e hiánnyal s e szétolvadó ábrával jelezze számára: ideje útra kelnie.

Mert hogy valóban hirtelen tört rá és készületlenül érte a felismerés, hogy jól kialakított mederben folyó élete arról a pontról, ahonnan most rátekint, s amely minden valószínűség szerint a folytathatatlanság nyugópontja, teljességgel értelmetlennek és értéktelennek tűnik. Bűn- és áldozat-nélkülinek, mentesnek mindenféle csodától, mint ahogy híján van a józan-ság sekélyes örömeinek is. Igen, már csakis a mindent eldöntő kísérletben bízhat. Függyönyét összehúzza most az ágyra kuporodott, számításokba kezdett, majd csakhamar deszkákért, kalapácsért, szögekért szaladt, fűrészt kerített, bakot hengergetett odébb. Talán még nem késő.

Amaz pedig időközben elhaladt a végeláthatatlan, mozdulatlan búzamezők mellett, hogy egyenesen a malomhoz vezető keskeny gyalogösvényre térjen. Jobb kedvre derülhetett, mert a vándorszorgásból emitt peckes lépdelésbe váltott, menetelésbe, s ahogy a biciklit maga előtt tolt, ügyesen, fél kézzel, még szökellt is olykor egyet-kettőt hozzá. Végére is ő az első fecske, biztatta magát, úgyszólván szűz terepen jár, a küldetést egy-kettőre lerendezi. Megfogta az isten lábát, és nem ereszti, ha belegebéd, akkor sem. A szervezetnél nem véletlenül őt szemelték ki erre a kényes feladatra, megbirkózott ő már különbel is. Jó, hát nincs végzettsége semmi, muzeológus, etnográfus, vagy mi a halál, vezetőképzői még kevésbé, nem is torné magát ilyen hülyeségekkel, ami tanfolyamot elvégeztettek vele, dögunalom volt. Hanem ide más kell, határozott fellépés, találékonyság, jó beszélőke, az meg ugye van neki. A molnárt csak bízzák őrá, majd elintézi valami csecsebecsével, százforintos boltban vett gagyival, maradék repi piával. Tőle akár maradhat is, ha akar, lehet például teremőr vagy recepciós, csak ne kotyogjon bele semmibe. Ő most szépen beül ide, ha nem is a készbe, de a tutiba, és pikkpakk felvirágoztatja ezt a kócerájt. Turistaparadicsommá varázsolja. Meglátják, dől majd a pályázati lóvé, el fognak ájulni tőle a központban.

A küldött erre mindjobban belelendült, tele ötletekkel s az izgalomtól szinte remegve folytatta. Csak legyen wifi plusz térerő, aztán elhozza a kultúrát ebbe az isten háta mögötti elmaradottságba. A civilizáció szigete lesz ez, ő meg a kormányzója. Ökoturizmus, védett műemlék együttes, ami a csövön kifér! Luxus apartmanok, szauna és jakuzzi a csillagos ég alatt! A kedves vendég lelazul, ők meg nyomatják neki a show-t telibe. Naná, hogy ráhajtanak arra a babonára is, amiről itt hadoválnak, kicsit felturbózzák, szereznek hozzá néprajzost, vagy hogy a fenébe hívják, az majd szépen elmagyarazza a hiedelemvilágot, projektorral, PowerPointtal, ahogy kell. Éjszakára szerveznek kalandtúrát szellemekkel, szörnyekkel, kutya faszával, mindezzel. Végül meg leöntik az egészet egy jó kis gasztroműsorral, tanyasi ételek, búbos kemenecce, zsúpfedél, nádtető, helyi specialitások, az ilyesmit kajálják ezerrel.

A molnár, felmérve a vendég és a malom között egyre csökkenő távolságot, nem tévesztve szem elől a közeledés sebességét, gyorsan nekilátott. Fogta a deszkákat, méretre szabta, kissé lecsiszolta, lesimította őket, hogy maradéktalanul egymáshoz illeszkedjenek, majd egyesével bedeszkázta belülről az összes ablakot. Aztán kóccal, kátránnyal kitöltötte a hézagokat, hogy a fény ne szűrődhessen be és légmentesen zárjanak. Az apró repedések tömítéséhez kis labdacsokat gyúrt, melyekhez nyálával kevert lisztből kását, vizet nem pazarolt. Rongyokat csavart gombócba, kartonokat hajtogatott, viaszt olvasztott, mindent felhasznált, amit csak talált.

A látogató végül teljesen elengedte magát. Kisárgult virággyásokon trappolt keresztül, füttyörészett, sasszézott erre-arra. Avatatlan szemlélő úgy hihette volna, vidámsága indokolatlan, noha a maga módján bizonyos fokig érthető. Mégis, mintha e szökkenések és trappolások, e váratlan nekiirrodások mást is rejtettek volna magukba. Mintha ismerősnek mondható, önfeledtnek tűnő mozdulatai körülírtak, felrajzoltak volna valamit, létezésének egy szeletét, lényének egy aspektusát, melyről saját magának sem volt tudomása. Egy nem titkolt, de nem is felfedett oldalt, hajlamot, sőt hajlandóságot, mely a személyiségében meglévő természetes nehézkedést csodás módon egészítette ki és egyúttal kompenzálta. S mintha ezekkel a nevetséges szökdecselésekkel fizetett volna önkéntelenül is azért a ragaszkodásért, mely más-kor minduntalan a föld felé vonta, visszahúzta a létezés jól körülhatárolható általánosságába, gátat szabva csapongásra hajló képzeletének. Hisz valamiképp egyszerre volt megbízott küldött és megbízhatatlan jövevény, idegen és ismerős, nehézkes és könnyű léptű, ám vonásai sokféleségének ez a buja keveredése, feladatainak ez a tarkabarka összevisszasága olyan eredendő eldöntetlenséget mutatott benne, melyet magának sem mert bevallani. Mert mozdulataival egyfajta üres helyet vélt kiszakítani utazása idejéből és teréből, s ez soha nem tapasztalt szabadsággal, valamiféle frivol meghatározatlansággal kecsegtette.

A molnár végre elkészült a munkával. Tökéletesen lezárt minden nyílást az épületen, mely így, ha nem is egy bevehetetlen erőd, de mindenképpen egy ravasz kis *bunker* képzetét keltette. Se napfény, se levegő nem hatolt be, úgyszólván hermetikusan elzárta a külvilágtól. S hogy megteremtette a vágyott sötétséget, leült a *szentély* közepére, és teli tüdőből fújni kezdett, miközben erejét megfeszítve két kézzel visszafelé forgatta a súlyos malomkővet. A belül megmozgatott légtömeg a gondosan lezárt ki- és bejáratok jóvoltából lassacskán áramlásnak indult körben a falak mentén, majd idővel egyre hevesebben kavarogva forgószéllé alakult, hasztalan próbálván kiszökni a malomból.

Azonban a látogató ugrabugrálásaiban, ezekben a látszólag szétszórt, kaotikus, valójában, ha nem is szándékai, de teste által pompásan megkomponált mozdulatsorokban volt még valami. Ami nemcsak zabolátlan és fegyelmetlen, hogy ne mondjuk, szórakozott magatartását leplezte le – melyet mindazonáltal csak a közelgő feladat végrehajtására és az ott életbevágóan szükséges tökéletes és kimerítő összpontosításra való úgynevezett rápihenés kedvéért engedett meg magának –, hanem szokatlan megvilágításba helyezte teljes valóját is. Valami, ami bár észrevehető volt, mégis ezen észrevehetőség miatt burkolózott homályba, s vált úgyszólván láthatatlanná. Amire nem volt magyarázat, mert olyan irányba mutatott, ahol nem volt senki és semmi, de amit teste ebben a tökéletes pantomimban mégis kiszolgáltatót egy őt kíméletlenül fürkésző tekintet számára. Mert mintha mozdulataival nemcsak magányosságát árulta volna el, de felrajzolt, sőt éles kontúrokkal, finom ecsetvonásokról tanúskodó kolorittal, perspektívával és árnyékolással felfestett volna egy képet, amelyben lényén túl egy olyan másik alak körvonalazódott, akiről halvány sejtelve sem lehetett. Mintha menetelésének üteme, hirtelen ötlettől vezérelve megválasztott lépéshosszainak aránytalansága, nézelődésének ideiglenesen szabadjára engedett nemtörődömsége, szívverésének ritmusa, egyszóval mintha egész belső remegésének, ujjongásának feltörése, majd lankadása mind-mind egy olyan valakire, egy olyan másikra vonatkoznának, akinek hiánya fel sem tűnt neki. Nem tűnhetett, mivel mindig épp ott jelent meg előtte, lényének azon vakfoltjában, melyről soha nem vett tudomást, hisz tekintetében minden a tökéletes láthatóságot, sőt átlátszóságot, a mindent lefedő abszolút vizualitást mutatta. Valakire, egy másikra, az ő saját másikjára vonatkozott, akit nem azért nem láthatott, mert láthatatlan volt, hanem mert tekintetével együtt mozogva soha nem lépett ki e vakfolt mögül. Azt az alakot célozták e mozdulatok, akit magával hurcolt öntudatlanul, miként a látómező az üvegtüskében lebegő árnyékot, mely együtt fordul a szemgolyóval, egy nem hiányzó hiányt, mely mégis ott vibrált körülötte és benne, mint soha nem titkolt, de soha fel nem fedett hajlamai valódi okozója, eredete.

A molnár szédült és fájta a feje, ömlött róla a veríték, de még akkor sem hagyta abba, amibe belekezdett, mikor meghallotta a kapun a régóta várt dörömbölést. Ült a sötétben, maga elé idézve a látogatót, akivel nemsokára útra kell kelnie, mint ahogy annak szeme előtt is, míg a hatalmas tölgyfakapuhoz érkezett, képek suhantak el, ősrégi, múzeumba illő babonák szörnyűséges ábrázatai.

Ám volt valami, amit egyikük sem látott, mert nem láthatott. Sem az, aki ott ült bedeszkázott ablakai mögött a *szentély*ben fújtatva, sem az, aki egyre tanácstalanabban állt meg a *bunker* bejáratánál. Hogy az *átmeneti időszak* leteltével, az ismét megélenkülő szélben a lassan megmozduló malomvitorlák alól végül előmerészkednek az óriások, egyenként, lomhán, teljes némaságban, majd kínoktól gyötörve egy szemvillanás alatt rászabadulnak a világra.